

Teoretická východiska a zobecnění výsledků modelování regionálního rozvoje České republiky

**Milan Viturka
ESF MU, Brno**

**XIX. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách
Čejkovice , 15. – 17. června 2016**

Teorie integrovaného a udržitelného rozvoje jako zobecnění výsledků aplikace modelů kvality podnikatelského prostředí (KPP) a kvality sociálního prostředí (KSP)

- teorie objasňuje působení zákonitostí vývojové diferenciace území v post-industriálním období, spojeném s přechodem od prosté koncentrace jevů ke koncentraci vztahů.
- v souladu s tím dochází k rozšiřování aglomeračních úspor z jednotlivých pólů rozvoje na tvořící se systémy pólů a os rozvoje a lze tak hovořit o nástupu vyššího integrovaného resp. metropolitního stadia aglomerační ekonomiky.
- na rozdíl od tradičních teorií poskytuje metodicky ukotvenou identifikaci pólů a os rozvoje jako dominantních prostorových struktur společenských systémů – nadprůměrná úroveň KPP a potažmo i KSP v případě pólů rozvoje a kladné odchylky skutečných od teoreticky příslušných hodnot KPP s pozitivními vazbami na zaměstnanost (KSP) v případě os rozvoje.
- dynamiku systémů pólů a os rozvoje určují integrační procesy, jejichž hlavní typy podle jednotlivých hierarchických úrovní jsou prezentovány v následující tabulce
- v daném kontextu jsou KPP a KSP chápány jako dlouhodobé externí determinanty vývoje socioekonomických aktivit působící v interakci s relevantními interními procesy včetně tvorby technických, ekonomických a sociálních inovací jako hlavních nositelů změny (divergence)

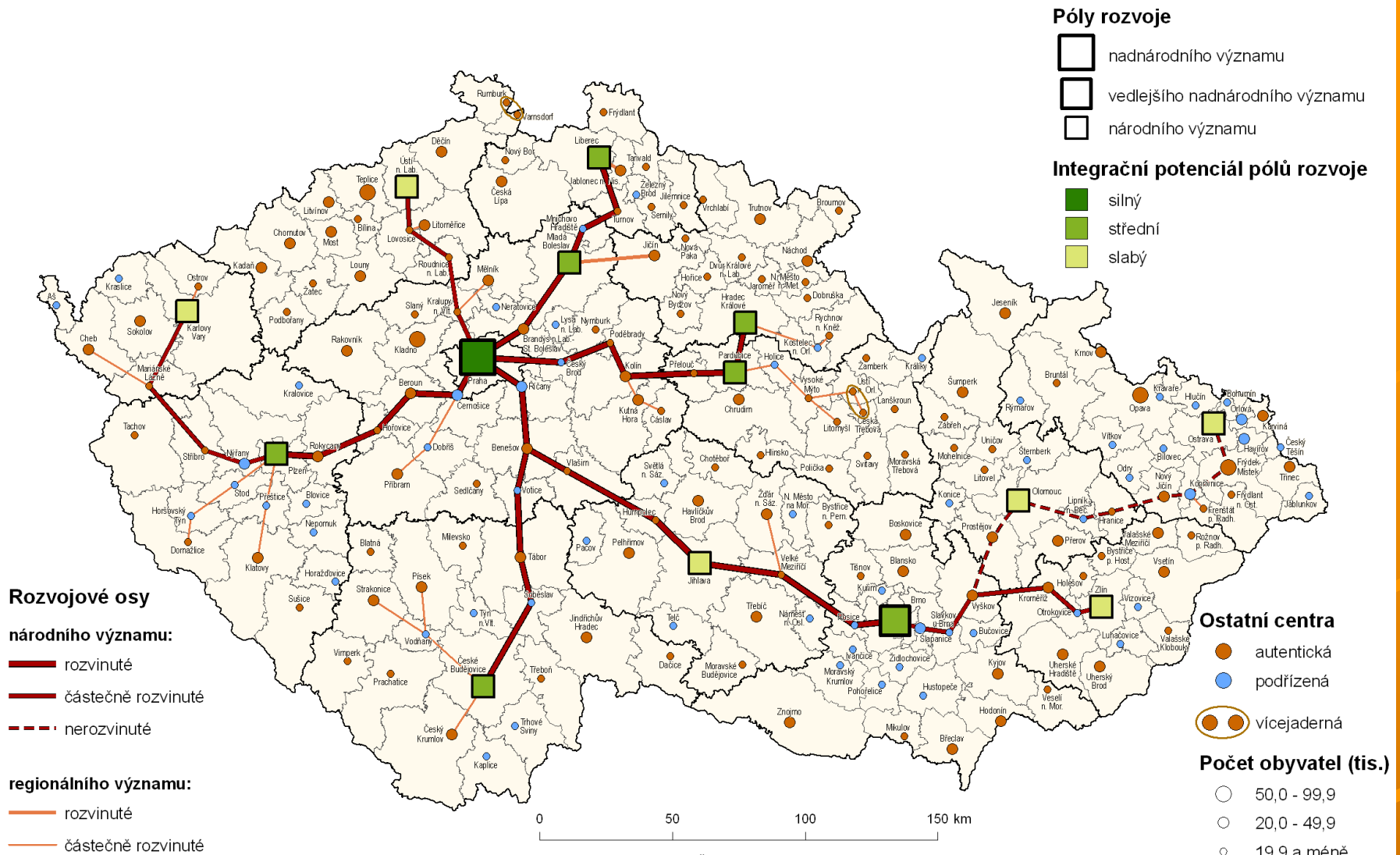
HLAVNÍ DŮRAZ JE POLOŽEN NA INTEGRAČNÍ PROCESY CHÁPANÉ JAKO ZÁKLAD SPOLEČENSKÉHO POHYBU, JEHOŽ HYBNOU SILOU JE HOSPODÁŘSKÝ RŮST, OPTIMÁLNÍM SMĚREM UDRŽITELNÝ ROZVOJ A HLAVNÍM SMYSLEM ZVYŠOVÁNÍ KVALITY ŽIVOTA

Základní determinanty prostorového uspořádání společenských systémů (modifikace)

hierarchická úroveň	hlavní nositelé polarizace	hlavní nositelé integrace	hlavní typy interakcí	klíčové struktury
<i>mikroregionální</i>	rozvojová (nodální) centra	nodální procesy	pracovní	zaměstnavatelé, zaměstnanci
<i>mezoregionální</i>	póly rozvoje národního významu	rozvojové osy regionálního a národního významu	produkční	významné firmy, územní správa
<i>makroregionální</i>	póly rozvoje nadnárodního významu	rozvojové osy národního a nadnárodního významu	správní	státní správa, ústředí velkých firem
<i>globální</i>	póly rozvoje globálního významu	rozvojové osy /směry nadnárodního a globálního významu	obchodní	mezinárodní společenství, TNC*

* TNC = nadnárodní firmy (transnational corporations).

PROSTOROVÝ MODEL ROZVOJOVÉHO POTENCIÁLU REGIONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

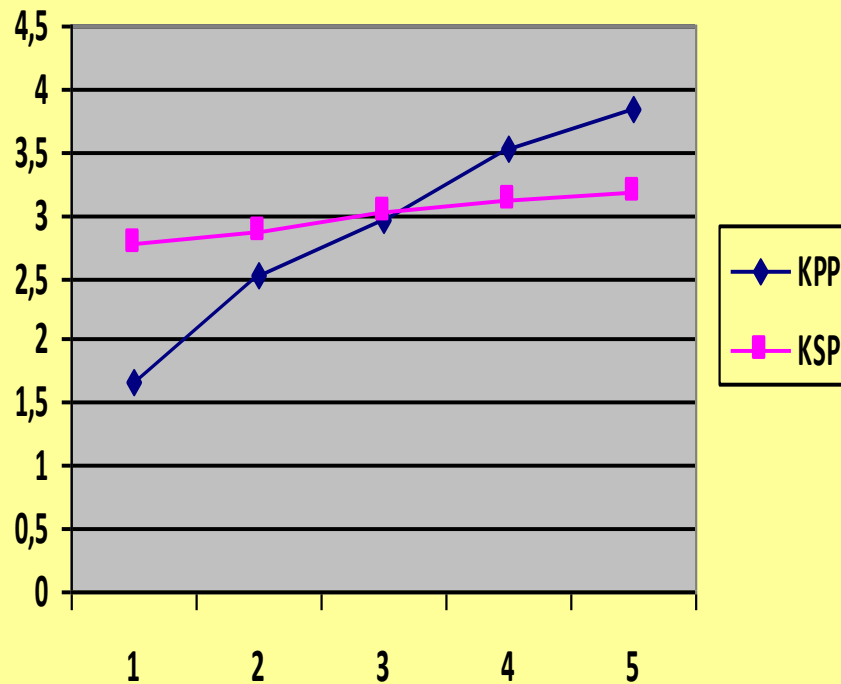
Mapový podklad: ArcCR © 1997 ARCDATA PRAHA, s.r.o.
Tematický obsah: ESF MU BRNO

Celkové hodnocení regionální konkurenceschopnosti

typová skupina a podskupina	kraj	klasifikační skupina			
		KPP	KSP	IPF	VLZ
typ A:					
1	Pražský	1	1-2	1	1
2	Středočeský	2	2	1	1
typ B:					
2	Jihomoravský	2	2	1	2
2	Plzeňský	2	2	2	1
1	Pardubický	2	2	2	2
1	Liberecký	2	2	2	2
2	Královéhradecký	2	2	3	1
2	Jihočeský	2	2	3	1
2	Zlínský	3	2	2	2
typ C:					
2	Vysočina	3	2	3	2
2	Olomoucký	3	3	2	3
1	Moravskoslezský	3	3	3	3
1	Ústecký	3	3	3	3
1	Karlovarský	3	3	3	3

Podtypy: 1 – vyrovnaný, 2 – nevyrovnaný

Vztah velikosti mikroregionů ORP a hodnot KPP a KSP

Osa x: populační velikost regionů ORP – skupiny 1 (největší) až 5 (nejmenší)
Osa y: úroveň KPP a KSP – skupiny 1 (nejlepší) až 5 (nejhorší)

Integrační potenciál pólů rozvoje

$$P_{ij} = \frac{p_i * p_j}{d_{ij} * s_{ij}}$$

kde proměnné p_i a p_j prezentují hodnoty KPP sousedících pólů rozvoje, proměnná d_{ij} jejich fyzickou vzdálenost a proměnná s_{ij} jejich sociální vzdálenost

Rozvojové tendence mezilehlých regionů

$$M_{ij} = \sum_{i=1}^n \frac{1 + (a * v)}{1 - (b * v)}$$

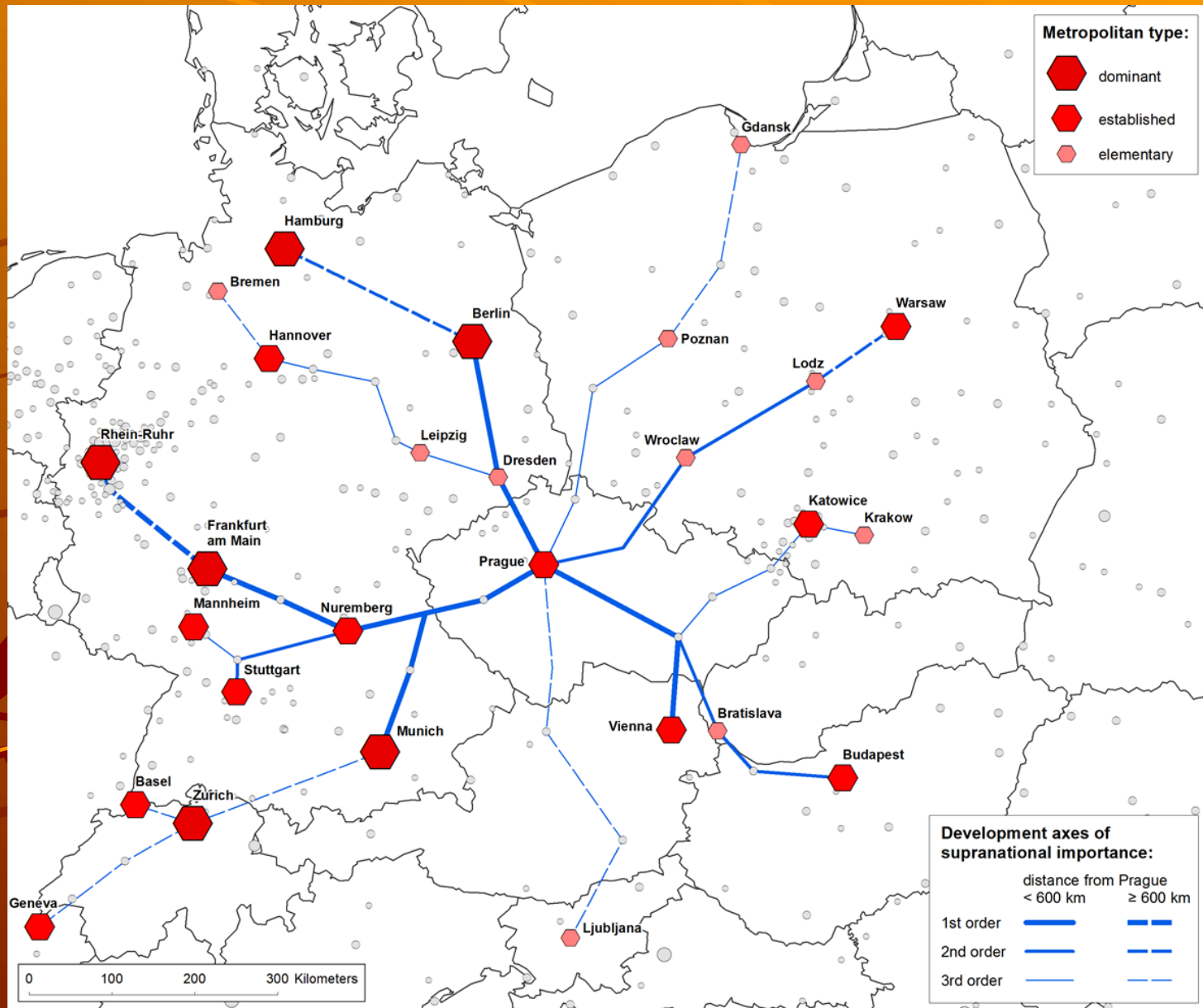
kde zápis $a*v$ představuje součin kladných odchylek indukujících vznik os rozvoje a zápis $b*v$ součin opačně působících záporných odchylek, vážených vždy počtem obyvatel příslušných mikroregionů

Hrubá míra rovnováhy

$$R_i = \sum_{i=1}^n (x_i - \mu) + (y_i - \mu)$$

kde zápis $x_i - \mu$ představuje odchylku KPP a výraz $y_i - \mu$ odchylku KSP daného regionu i od příslušného regionálního průměru μ .

Metropolitní systém Střední Evropy z pohledu České republiky

Příklady využití teorie v praxi

- Hodnocení konkurenceschopnosti regionů
- Hodnocení všeobecné atraktivity metropolí
- Hodnocení rovnováhy společenských systémů jako indikátoru udržitelnosti
- Hodnocení účelnosti projektů výstavby dálnic příp. projektů rekonstrukcí silnic regionálního významu
- Hodnocení potenciálních dopadů investic na KPP a KSP.

Možné vazby na globální vize

- Diskutovaný scénář: nástup 4. průmyslová revoluce → masová robotizace spojená s postupnou marginalizací výhod laciné pracovní síly → relokalizace průmyslových aktivit → kvalita života jako rozhodující faktor společenského rozvoje.
- Negativní alternativy „efektivní virtuální civilizace“ - viz např. K. Vonnegut - Player Piano/Mechanické piano), A. Huxley (autor bonmotu „Intelektuál je člověk, který objevil něco daleko zajímavějšího nežli sex“) - Brave New World/Konec civilizace.

